

Mascagnijeva »Cavalleria rusticana« in Weberjev »Čaro-strelec« sta bila dobrodošli ponovitvi že znanega repertoarja in sta, uprizorjena po novih opernih močeh, na novo budila zanimanje, ne glede na vrline glasbene vsebine, ki je že obče priznana.

Zaslugo za zadovoljive predstave prvega meseca v sezoni je priznati seveda pred vsem kapelniku g. Benišku, ki uspešno vodi sedaj že nekaj let slovensko opero z rutino in s smelo odločnostjo; da ne bi je on tako srečno in dobro vodil, nikakor ne bi mogla uspevati, ker je naše gledališče premalo denarno podkrepjeno.

Gospodu Benišku pospešuje letos umetniško stremljenje pomnožen in marljiv zbor, ki se odlikuje posebno s tenorjem.

—oe—

Hrvatski narod. Knjiga za pouku, hrvatskom seljaku poklanja Ivan Nep. Jemeršić, župnik grubišnopolski. II. izdanje, Zagreb 1899, tiskom A. Scholza, VI + 538 str. 1 for. 20 novč., po pošti 15 novč. več. Pisatelj in založnik je vsem Slovencem dobro znan po svojem delu »Majka u radu za Boga i Hrvatsku«, katero je za Slovenke priredil S. Gregorčič ml. Tu navedeno II. izdanje je pravzaprav prvo, ker prvi odtisk je zaplenilo kr. državno pravdnštvo v Zagrebu. Vsega vkup so bile zaplenjene tri tiskane pole. Zlasti od l. 1848. dalje je konfiskator kar podolgoma in poprek črtal brez usmiljenja. Pisatelju so pretili celo z zaporom in mu poudarjali: »Tega in tega narodu ni treba znati; učite ga raje, kako se sadi krompir, da mu bo sedaj pomagala hrvaška zavest« itd. Na str. 492. prve izdaje so zaplenili 13 vrstic; na str. 529. imena sedaj živečih boriteljev za hrvaško pravo po raznih hrvaških zemljah; na str. 530. vse oporbene (opozicionalne) male in velike liste. Tako je morala marsikatera bridka resnica ostati zakrita s kopreno, in mnoge slike so zato nejasne. Cenzura ni pustila nič več izpremeniti in nič dodajati, ampak zaplenjena mesta samo s črticami (— — —) označiti.

Jemeršičevo knjigo preveva skozinskoz najčistejša ljubezen do naroda. Pisana je z navdušenjem za narodove blaginje, in ker govori od srca, najde tudi pot do narodovega srca. Slog je prav lahek, vsakemu umeven, tudi najprostejšemu seljaku. Tu ne najdeš nič govorniškega lepotečja, nič puhlo donečih fraz, vse je dobro premišljeno, jasno obrisano, živo čuteno in s srčno krvjo pisano, kakor sploh vsa poprejšnja Jemeršičeva dela. (Poleg že omenjene »Majke« je izdal tudi knjigo: »Bog i Hrvatska, ili ozbiljne misli za vjeru i domovinu«.)

Knjiga ima dva dela: manjši zemljepisni del (str. 7.—112.) ter mnogo obsežnejši kulturno-zgodovinski in politični del (113.—492. str.). Temu je dodan še pogled na sedanost in ozir na bodočnost (str. 493.—531.), n. pr. katera je prava politika na Hrvaškem, koga je treba »birati v sabor,« kako poučevati svojo deco itd. Ker je knjiga spisana za prosti narod, ki se ni mnogo učil po šolah, zato začenja vedno s temeljnimi pojmi, n. pr. o preteklosti človeštva, o postanku narodne izobrazbe in njeni moči, o evropskih narodih sploh, zlasti pa o Slovanih in še posebej o Hrvatih. Zemljepis Hrvaške je kaj pregleden in lahko razumljiv tudi brez karte. Zlasti lepo so naslikani razni pogledi (razgledi), n. pr. z Zagrebske gore, z Ivančice, s Kleka, z Učke, z Velebita, Dinare, Orjena itd. Pri poslednjem je opisana Boka Kotorska in Črna gora.

Ker hoče biti knjiga pred vsem poljudna, zato je ne smemo soditi z učenjaškega stališča, in izpregledati ji moramo tudi kake rodoljubne zanose, ki se morda ne ujemajo popolnoma z zgodovinsko resnico, ali pa katere bi pisatelji

drugih narodov drugače ocenili (primeri bitko na Grobnickem polju). Očitnega zavijanja ali pretiravanja pa v knjigi ne najdeš. Tuptam se nataja pač tudi kaka pomota, n. pr. na str. 48., da se pri Novigradu zaliva Marica (mesto: Mirna), na str. 49. bi morala biti pisana »rieka kod Dubrovnika« z velikim R, ker je tu lastno ime; na str. 53. bi moral biti omenjen med hrvaškimi zalivi tudi Kvarner; na str. 57. ni omenjeno, da je Pazin »glavni grad v Istri« itd.

Jemersićeva knjiga je eminentno praktične vrednosti ne le za vsakega Hrvata, nego tudi za vse prijatelje hrvaškega naroda. Slovence bo zanimala zlasti novejša hrvaška zgodovina, ki obsega več nego polovico vse knjige, n. pr. Borba Hrvatov proti Madjarom od l. 1792. naprej. Zelo poučno je V. poglavje o hrvaški naobrazenosti in književnosti in še posebej oddelek o lirizmu (str. 352.—401.). VI. poglavje o hrvaškem državnem pravu je bolj polemično, zlasti od l. 1866. naprej, pa je potrebno, da neti individualno zavest med narodom. Pa sej je tudi Slovencem potrebno, da se pouče o »hrvaškem saboru«, o svobodnih novinah, o odvisnosti hrvaških uradnikov itd.

Iz tega vsakdo lahko spozna, da je Jemersićeva knjiga tudi za Slovence zelo poučna in celo potrebna tistim, ki večkrat s Hrvati občujejo. Prepričan sem torej, da tudi Slovenci prav radi po njej sežejo, in upam, da jim je ni treba še dalje priporočati. Želel bi le, da bi se tudi med Slovenci pojavil prav kmalu tak popularen pisatelj, ki bi znal tako jedrnat in tako mikavno opisati našo domovino, kakor je Jemersić hrvaško. S. R.

Hrvatske narodne pjesme. Skupila i izdala Matica hrvatska. Odio prvi. Junačke pjesme (Muhamedovske). Knjiga treća. Zagreb. 1898. Tisak K. Albrechta. (Jos. Wittassek). V. 8°. 672 str.

Očkar je bil Vuk Stefanović Karadžić izdal srbske narodne pesmi, ki so raznesle slavo srbskega narodnega pesništva po vsem civilizovanem svetu, so izdali mnogobrojni srbski in hrvaški zbiratelji narodnih umetvornih debele in tanke knjige, polne pesniškega blaga, in vendar je kazno, da so vroča tega narodnega pesništva neizčrpna. Hrvatska Matica je podvzela ogromno delo, izdavati narodno blago, ki ni še nikjer tiskano. Pri tem jo je vodila misel, podati hrvaškemu narodu lepo knjigo, s katero se bode pa mogel okoristiti tudi učen svet. Zamolčati nečemo, da jo je vodila pri tem podjetju tudi želja, priboriti hrvaškemu imenu ono slavo, katero je pridobilo Vukovo izdanje imenu srbskemu. Matica hrvaška je izdala desedaj tri debele knjige junaških pesmi, ali te pesmi so le majhen del ogromnega gradiva, katero hrani Matica v svojem arhivu učnjakom na znanstvene uporabo.

Leta 1887. in 1888. je pridobila Matica hrvaška tudi bosanske muhamedovec za nabiranje narodnih pesmi, in izberek tega gradiva ponuja ravno kar razposilani tretji zvezek narodnih epskih pesmi. V predgovoru je opisana s kratkimi poticami povest tega zbiranja, ki je pribralo 320 muhamedovskih pesmi (290 junaških, 30 ženskih) v 255.000 stihih. Štiri pesmi imajo po več nego 3000 do 4000 stihov. Zatem so prikazani pevci — 17 jih je — in štiri spoznaš lahko po licu, ker ima knjiga štiri podobe: Mehmeda Kolak-Kolakovića, Saška Vojniković-Pesića, Ibra Topića in Bećira Islamovića. Od XXXIV. — LVI. strani so opisane pesmi po njih vsebini, jeziku in estetiški vrednosti. — Potem je naštetih 25 celih pesmi (1.—548. str.), v dodatku pa onoliko enakeimnih poglavij, v katerih so zgodovinske beležke in v izvadku vsebine drugih podobnih pesmi in varijante. — Naštetih je vse skup 25 celih, 31 v izvadku, in 24 jih